

4.2 Lapsiin ja varhaisnuoriin kohdistuvat seksuaalirikokset Hannu Niemi

Tilastoitu rikollisuus

Alla olevassa asetelmassa on esitetty poliisin tietoon tulleiden sekä tuomioistuimen tekijälle syyksi lukemien alaikäisiin kohdistuneiden seksuaalirikosten lukumäärä ja sen muutos (%) edellisestä vuodesta vuosina 1997–2007 sekä poliisin tietoon tulleiden osalta puolivuosisikausittain (tammi-kesäkuu) vuosina 2005–2008.

Poliisin tietoon tulleet

1998	1999 ¹	2000 ¹	2001 ¹	2002 ¹	2003 ¹	2004 ¹	2005 ¹	2006 ¹	2007 ¹
466	399	504	514	635	744	846	946	1 043	1 025
-21%	-14%	+24%	+2%	+24%	+17%	+14%	+12%	+10%	-2%

Tuomioistuimessa syyksi luetut rikokset

1997	1998	1999 ¹	2000 ¹	2001 ¹	2002 ¹	2003 ¹	2004 ¹	2005 ¹	2006 ¹
148	124	128	146	259	282	249	332	383	370
+23%	-16%	+3%	+14%	+77%	+9%	-12 %	+33%	+15%	-3%

Laskettu Tilastokeskuksen luvuista.

¹ Luvussa on huomioitu lain muutoksen jälkeen lapsen (törkeä) seksuaalinen hyväksikäyttö (RL 20:6–7). Muut alaikäisiin kohdistuvat seksuaaliset hyväksikäytöt (RL 20:5 ja RL 20:8) tilastoidaan muina seksuaalirikoksina. Lain muutoksen vuoksi vuosia 1999–2007 koskevat luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia aikaisempien vuosien lukuihin. Vuotta 2007 koskevia tuomioistuintietoja ei ole vielä saatavilla.

	tammi- kesäkuu 2005	tammi- kesäkuu 2006	tammi- kesäkuu 2007	tammi- kesäkuu 2008
Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	464	475	546	650
<i>Muutos %</i>	+26%	+2%	+15%	+19

Laissa on säädetty rangaistavaksi sukupuoliyhteydessä oleminen alle 16 vuotta täyttäneen lapsen kanssa (lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, RL 20:6). Ankarimmin rangaistava tekemuoto (rangaistusmaksimi 10 vuotta vankeutta) on törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (RL 20:7). Lisäksi eräissä erityissuhteissa (vanhempi–lapsi-suhde tai muu laissa mainittu riippuvuussuhde) sukupuoliyhteys alle 18-vuotiaan tai tätäkin vanhemman kanssa on kriminalisoitu.

Tekojen arkaluontoisuuden vuoksi lapsiin kohdistuneita seksuaalisia hyväksikäyttöjä ei läheskään aina ilmoiteta poliisille taikka muille viranomaisil-

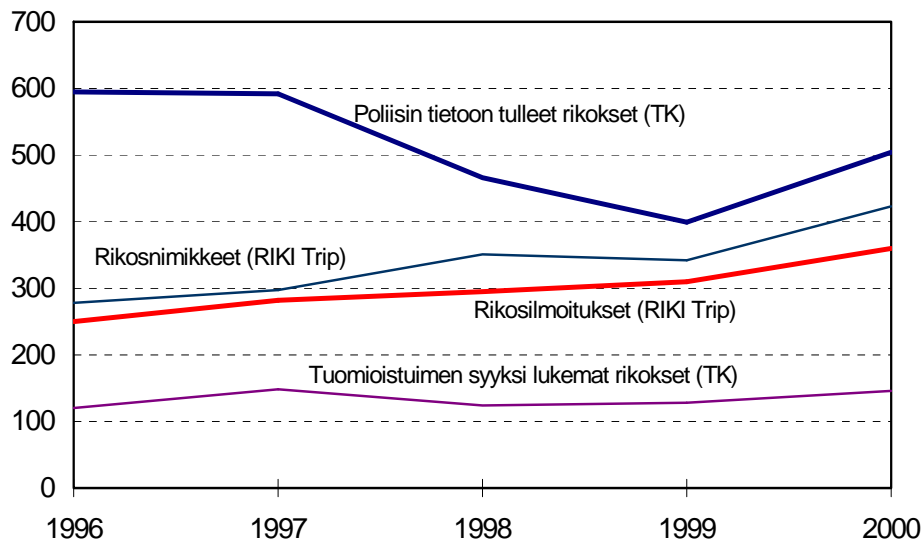
le. Lapsi voi salata asian vanhemmiltaan ja hekään eivät suojellakseen lasta julkisuudelta aina halua tehdä hyväksikäytöstä rikosilmoitusta. Silloin kun hyväksikäyttäjänä on lapsen vanhempi tai muu perheenjäsen, rikoksen poliisille ilmoittaminen on paljolti riippuvainen siitä, tuleeko se muuten esimerkiksi päiväkodissa, koulussa tai terveystalvelujen yhteydessä ilmi.

Ruotsissa on arvioitu, että lasten seksuaalisista hyväksikäytöistä noin 3–12 prosenttia tulee poliisin tietoon (Brå 2007). Rikosten ilmoitusalttiudessa tapahtuneet muutokset ovat voineet vaikuttaa ilmi tulleiden rikosten määrän kehitykseen. Samoin sosiaali- ja terveystalveluorganisaatioiden sekä päiväkotien ja koulujen herkkyys tunnistaa seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvää oirehdintaa on voinut lisääntyä. Viranomaisia on myös ohjeistettu tunnistamaan tällaisia tapauksia ja ilmoittamaan niistä poliisille.

Alaikäiseen kohdistuneita seksuaalirikoksia tuli poliisin tietoon vuosina 1986–2002 vuosittain keskimäärin 383 (225 vuosina 1980–1985). Sen jälkeen poliisin tietoon tulleiden rikosten määrä on jatkuvasti kasvanut ja oli vuosina 2006–2007 jo kaksinkertainen vuosituhanen alkuun verrattuna. Määrä ei ole lain ja tilastointitavan muuttumisen vuoksi täysin vertailukelpoinen vuotta 1999 edeltäviin vuosiin.

Poliisin tietoon tulleiden rikosten määrät vaihtelevat vuosittain paljon. Rikossarjat voivat vaikuttaa huomattavasti vuosittain tilastoitujen rikosten määrään, esimerkiksi vuonna 1993 yli puolet tilastoiduista teoista kirjattiin Helsingissä. Näiden rikosten kirjaamiskäytäntö on epäyhtenäinen erityisesti silloin, kun uhri on joutunut toistuvasti hyväksikäytön uhriksi. Toisinaan rikossarja kirjataan yhtenä rikoksena ja toisinaan useana, esimerkiksi jopa 100 rikoksena. Vuonna 2007 poliisin tietoon tulleita rikoksia oli 1 025. Rikoksista epäiltyjä tekijöitä oli yhteensä 1 000 (bruttoluku), joka koostui 509 henkilöstä (nettoluku). Tästä voi päätellä, että rikokseen syyllistyminen yhtä useamman kerran vuoden aikana on verraten yleistä.

Kun lasten hyväksikäyttöä koskevassa selvityksessä (Majamaa 2003) Tilastokeskuksen rikostilastoa verrattiin erilaisiin poliisin tuottamiin rikosilmoituslukuihin, päädyttiin aivan erilaisiin lukuihin ja vastakkaisiin rikostrendeihin tarkasteluvuosina 1996–2000. Tapahtumakokonaisuus- ja rikoskertaisuuspohjaiset tarkastelutavat tuottivat noin 100–300 tapauksen vuosieroja eri tilastolähteissä. Samalla kun rikospohjainen tilasto (Tilastokeskus) osoitti rikosten määrän laskeneen tarkasteluperiodilla, tapahtumakokonaisuus- ja rikosilmoituspohjainen tieto (poliisin tietojärjestelmistä poimittu tieto) sekä myös tiedot tuomituista ja tuomioistuimissa syyksi luetuista rikoksista kertoivat tämän rikostyyppien määrän lisääntyneen.

Kuvio 41 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö eri tietolähteiden valossa vuosina 1996–2000. Poliisiin tietoon tulleet ja tuomioistuimen syyksi lukemat rikokset käsittävät kaikki kirjatut LSH-rikokset (Tilastokeskus). Rikosilmoituksissa (RIKI Trip) LSH esiintyy vähintään yhtenä rikoksena ja rikosnimike (RIKI Trip) on rikosilmoituksissa esiintyvien LSH-nimikkeiden määrä.

Sen lisäksi, että lapsen seksuaalisten hyväksikäyttäjien tilastointi on satunnainen edellä mainittujen kirjaamisperiaatteiden suhteen, se on myös epäluotettava samaa tapahtumakokonaisuutta koskevien tekokertojen lukumäärän osalta. Kun tutkimuksessa (Majamaa 2003) käytiin läpi kaikki törkeät lasten seksuaaliset hyväksikäytöt vuosina 1996–2000, havaittiin, että noin puolessa tapauksista oli kirjattu vähemmän rikoksia kuin ilmoitusten selostusosasta kävi ilmi. Tämän perusteella tutkimuksessa laskettiin, että varovaisenkin arvion mukaan lasten seksuaalisia hyväksikäyttöjä pitäisi tilastoida vuosittain keskimäärin noin nelinkertainen määrä, jos virallisessa rikostilastoinnissa noudatettaisiin yhtenäistä tilastointitapaa.

Hyväksikäyttömahdollisuudet ovat lisääntyneet internetin käytön laajetessa. Seksuaaliseen hyväksikäyttöön tähtääviä kontakteja potentiaalsiin uhreihin voidaan tehdä netin keskustelupalstojen yms. avulla suuria määriä, jolloin tekijöiden on mahdollista löytää itselleen helpoimmat uhrit. Ruotsissa tehdystä koululaiskyselyssä 30 prosenttia vastaajista kertoi kohdanneensa entuudestaan tuntemattoman taholta seksuaalisia kontaktirytyksiä netissä (Brå 2007). Tällaisia kokemuksia oli tytöistä noin joka toisella ja pojista viidenneksellä. Samassa tutkimuksessa kerätyn poliisiaineiston perusteella lähes 40 prosenttia yhteydenotoista johti kontaktiin tai tutustumiseen netin ulkopuolella. Näistä taas noin joka toisessa tapauksessa tekijä syyllistyi seksuaalirikokseen. Myös

Suomessa poliisi on paljastanut nettikontakteista alkaneita lasten seksuaalisia hyväksikäyttöjä. Rikosten uhrien valikoitumisesta kertoo se, että ruotsalaisen selvityksen mukaan tällaisten seksuaalirikosten kohteeksi joutuneilla oli vakavia taustaongelmia kuten kouluvaikeuksia, koulukiusaamista, päihde- ja mielenterveysongelmia sekä lastensuojelutoimien kohteeksi joutumisia (Brå 2007).

Erillisselvitysten tuloksia

Lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä vuosina 1996–2000 tuomituista lähes kaikki hyväksikäyttäjät olivat Poliisiammattikorkeakoulussa tehdyn erillisselvityksen (Majamaa 2003) mukaan miehiä (98 %). Hyväksikäyttäjistä 75 % oli käyttänyt hyväkseen vain yhtä uhria. Muutoin hyväksikäyttäjät olivat melko heterogeeninen joukko eikä selvästi yleisimpiä tyyppitapauksia voitu havaita. Yleisimpiin (alle 10 %) tyyppitapauksiin kuului isän alle 7-vuotiaaseen tyttärensä kohdistunut hyväksikäyttö, joka jatkui usean vuoden ajan. Toiseen edellisen kanssa yhtä yleiseen tapausryhmään kuuluivat hyväksikäytöt, joissa tekijänä oli alle 30-vuotias mies ja uhrina 12–15-vuotias tyttö ja hyväksikäyttö oli tapahtunut yhteisymmärryksessä uhrin kanssa.

Rikoksentehtävistä 14 prosentilla ei ollut mainitun selvityksen mukaan poliisin rikosilmoitusjärjestelmässä aikavälillä 1992–2001 muita rikosmerkintöjä. Viidesosalla lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuomituilla oli yli 50 rikosepäilyä. Lähes kolmannes rikosepäilyistä koski liikenne-rikosepäilyjä ja viidesosalla omaisuusrikoksia. Siveellisyysrikoksista epäiltyjä oli hieman reilu kymmenesosa. Perheen sisällä hyväksikäyttöön syyllistyneillä oli selvästi vähemmän rikosepäilyjä kuin muilla.

Hyväksikäytön uhreista tyttöjä oli kolme neljästä ja poikia vastaavasti neljäsosa. Hyväksikäytettyjen tyttöjen osalta voitiin havaita kaksi ikäkeskittymää, 6–7-vuotiaat ja 13–15-vuotiaat. Poikauhrit jakautuivat melko tasaisesti eri ikäryhmiin. Yleisesti voitiin havaita, että mitä vanhempi rikoksentehtäjä oli, sitä nuorempi oli uhri (Majamaa 2003).

Hyväksikäyttökertojen lukumäärä jäi runsaassa 40 prosentissa yhteen. Yli kolmasosassa tapauksista hyväksikäyttökertoja oli ollut 11–100 kertaa ja 10 prosentissa yli 100 kertaa. Hieman alle puolessa tapauksista hyväksikäyttö oli kestänyt alle kuukauden ja lähes kaikissa näistä hyväksikäyttö oli jäänyt yhteen kertaan. Yli kolmasosassa tapauksista hyväksikäyttö oli kestänyt yhtä vuotta pitempään. Nämä tuomioistuimessa langettavaan tuomioon päätyneet hyväksikäytöt olivat luonteeltaan varsin törkeitä.

Joka viides rikoksentekijä oli uhrin isä ja perheensisäisiä tapauksia oli yhteensä noin neljännes. Muita sukulaisia, naapureita sekä muita uhrille tuttuja tekijöistä oli noin puolet. Täysin tuntemattomien tekemiä hyväksikäyttöjä oli neljännes. Sosiaali- ja terveystieteiden tietoon tulleissa hyväksikäyttöepäilyissä on selvästi useammin (60 %) tekijänä lapsen isä. Voidaan siis olettaa, että perheensisäiset hyväksikäytöt eivät johda kovin helposti oikeusprosessiin ja langettavaan tuomioon.

Naisuhritutkimusten (Piispa ym. 2006) mukaan lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalisesti uhkaava käyttäytyminen alle 15 täyttäneelle lasta kohtaan ovat lisääntyneet 16 prosentista (vuonna 1997) 20 prosenttiin (vuonna 2005). Tutkimuksessa kerrotuista tapauksista 3 prosentissa uhri joutui seksuaalisen pakottamisen kohteeksi ja 6 prosentissa pakottamisen yrityksen kohteeksi vuonna 2005.

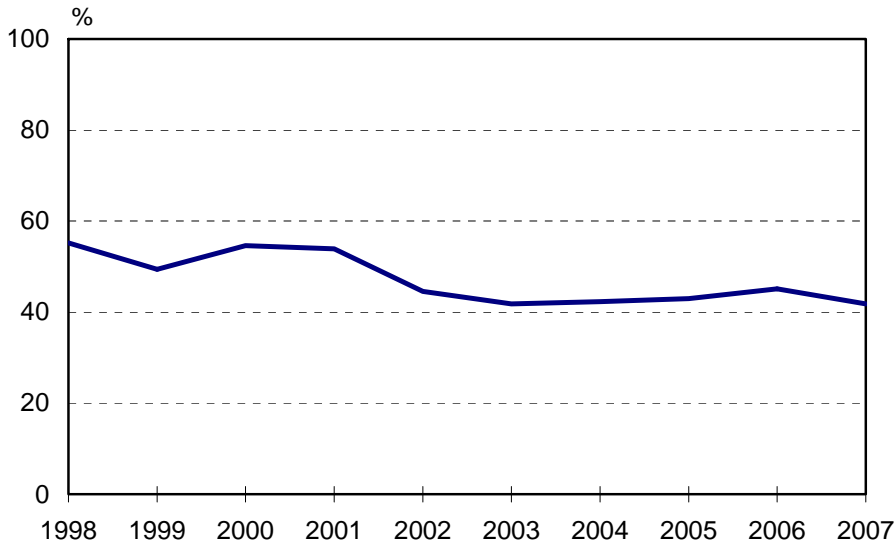
Lastensuojelun Keskusliiton tekemän selvityksen (Kauppinen ym. 2000) mukaan epäilyt alaikäisen seksuaalisesta hyväksikäytöstä ovat nelinkertaistuneet 15 vuodessa. 1990-luvun lopulla näitä epäilyjä oli vuositasolla noin 780, vastaava määrä oli 1990-luvun alussa 500 ja 1980-luvun alussa 170. Luvut sisältävät kaikki eri viranomaisten tietoon tulleet tapaukset siitä riippumatta, varmistaiko hyväksikäyttö vai ei. Syyksi määrän kasvuun on epäilty sitä, että lasten seksuaalinen hyväksikäyttö on saanut osakseen enemmän huomiota ja ammattihenkilöstö havaitsee helpommin mahdollisen hyväksikäytön. Tällöin on mahdollista, että myös aiheettomat epäilyt ovat lisääntyneet.

Poikien osuus rikosten uhreista on lisääntynyt lähes neljännekseen (23 %). Suurin osa rikokseen syylliseksi epäillyistä oli miehiä (96 %). Miehistä yleisimmät ryhmät olivat alaikäisen isä ja tuttava, joita kumpiakin oli noin kolmasosa epäillyistä. Epäillyistä miehistä neljä prosenttia oli aiemmin tuomittu oikeudessa lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja 12 % oli epäilty hyväksikäytöstä.

Alle kouluikäisiin kohdistuneiden tekojen epäilyt ovat lisääntyneet eniten. Näitä oli lähes puolet (47 %) kaikista epäilyistä, kun vastaava osuus 1980-luvun alussa oli noin kymmenesosa (12 %). Aiemman vastaavan tutkimuksen (Sariola 1990) perusteella alaikäisten seksuaalinen hyväksikäyttö kohdistui enimmäkseen murrosikäisiin tai lähellä murrosikää oleviin nuoriin.

Selvitysprosentti lasten seksuaalisissa hyväksikäytöissä

Lapseen kohdistuneiden seksuaalirikosten selvitysprosentti on laskenut viimeisen 10 vuoden aikana tuntuvasti. Rikossarjojen kirjaamiskäytäntö ja selviäminen vaikuttavat kuitenkin niin, että vuosittaiset vaihtelut selvitysprosentissa voivat olla hyvinkin suuria. Lainmuutoksen jälkeen vuodesta 1999 selvitysprosentti on edelleen laskenut tasaisesti hieman yli 40 prosentin tasolla.

Kuvio 42 Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö (RL 20:6–7; alaikäiseen kohdistuneet seksuaalirikokset ennen vuotta 1999): selvitettyjä rikoksia (%) tilastovuoden aikana poliisin tietoon tulleista rikoksista 1998–2007

4.3 Muut seksuaalirikokset Hannu Niemi

Insesti, sukurutsa

Sukurutsaisista suhteista on eniten julkisuudessa ollut esillä isän ja tyttären välinen suhde, joka on koettu lapsen seksuaaliseksi riistoksi. Edellä kerrotut tutkimustulokset lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä myös tukevat tätä tilannekuvaa. Poliisin tietoon tulleissa hyväksikäyttötapauksissa isä oli rikoksentekijänä 8 kertaa useammin kuin äiti (Majamaa 2003). Sisarusten välisistä suhteista on puhuttu huomattavasti vähemmän eikä niiden yleisyyttä tunneta.

Lähisukulaisten (vanhempien lapsen kohdistamat ja sisarusten väliset) sukurutsaiset suhteet ovat rangaistavia RL 17:22 perusteella. Lapsiin kohdistuva teko voi olla rangaistava sekä lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä että

sukurutsana. Silloin kun kyse ei ole sukulaisten sukupuoliyhteydestä, lähisukulaisten muu seksuaalinen teko voi olla rangaistavaa lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä suojaikärajan ollessa 18 vuotta (RL 20:6.3). Rangaistavaan tekoon voi syyllistyä vanhempi tai samassa taloudessa lapsen kanssa elävä muu vanhempaan rinnastettavassa suhteessa oleva henkilö. Kun alle 16-vuotias lapsi on uhrina, rangaistavaan tekoon (RL 20:6) voi syyllistyä muukin lähisukulainen, esimerkiksi uhrin veli tai sisar.

Insestiä on toisinaan pidetty sukurutsaa laajempänä ilmiönä. Tällöin sillä tarkoitetaan ennen muuta vanhemman lapseensa tai tämän jälkeläiseen kohdistamaa minkä tahansa tyyppistä seksuaalista hyväksikäyttöä. Lasten seksuaalista hyväksikäyttöä voi tietenkin esiintyä myös muissa sukulaisuussuhteissa. Insestiä on esiintynyt sosiaalisesti eristyneissä oloissa ja isän osalta liittyen tämän alkoholismiin, mielisairauteen tai luonnehäiriöihin. Epätietoisuus ilmiön luonteesta ja laajuudesta voi johtaa moraaliseen paniikkiin, jonka seurauksena tavanomaisetkin lapsen ja aikuisen käyttäytymismuodot tulkitaan seksuaaliseksi hyväksikäytöksi.

Poliisin tietoon tulleiden rikosten lukumäärää ei ole tilastoitu erikseen. Vuosina 1986–2006 tuomittiin sukurutsasta ns. päärikoksena yhteensä 19 henkilöä (näistä 18 vuosina 1991–2002), joista lapsen hyväksikäyttötapausta oli kaksitoista (vuosina 1980–1985 tuomittiin yhteensä 14 henkilöä, joista jälkeläiseen kohdistuneita tekoja viisi). Sukupuoliyhteydestä lähisukulaisten kesken ei päärikoksena tuomittu yhtään henkilöä vuosina 1999–2006. Vuosina 2002–2006 tällaisista syyksi luetuista rikoksista on kuitenkin tuomittu rangaistus 32 henkilölle.

Tuomiotietoluvut kertovat kuitenkin, että kyse on suhteellisen harvoin oikeusprosessiin asti tulevasta rikostyyppistä.

Lastensuojelun Keskusliiton suorittaman kyselyn perusteella sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten tietoon tulleita hyväksikäyttö- ja inestitapausta oli yhteensä 132 varmaa ja 222 epäiltyä tapausta (alle 16-vuotias) vuosina 1983–1984. Varmistuneissa tapauksissa hyväksikäyttäjänä oli biologinen isä runsaassa kolmasosassa (36 %) tapauksista ja isäpuoli noin joka viidennessä (22 %) tapauksessa. Paria poikkeusta lukuun ottamatta hyväksikäytetty lapsi oli tytär. Muutamassa tapauksessa (4 %) hyväksikäyttäjänä oli äiti. Aivan pienten (alle 7-vuotiaiden) lasten hyväksikäytön osuus oli noin 10 prosenttia (Sariola 1985).

Myöhemmin tehdyn haastattelututkimuksen (Sariola 1990) mukaan isätytär insestiä kokeneita oli 0,5 % 15-vuotiaista tytöistä. Kaikki sukulaisuussuhteet huomioiden 1,2 % tytöistä oli joutunut seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi. Suomalaista seksiä käsitelleen tutkimuksen mukaan naisista 1,8 %

oli kokenut seksuaalista ahdistelua isän taholta alaikäisenä (Haavio-Mannila & Kontula 1993).

Sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten (Kauppinen ym. 2000) tietoon tuli vuoden aikana (1.5.1998–30.4.1999) 199 sellaista tapausta, jossa isää epäiltiin tyttärensä seksuaalisesta hyväksikäytöstä (26 % kaikista lapsiin kohdistuneista hyväksikäyttötapauksista). Kaiken kaikkiaan 42 % (326 tapausta) kaikista lasten hyväksikäyttöepäilyistä oli sellaisia, joissa lapsen biologinen tai muu vanhempi käytti lasta seksuaalisesti hyväksi. Näissä oli neljässä viidestä (81 %) tapauksesta uhrina tytär.

Muut rikokset

Poliisitilaston mukaan muita seksuaalirikoksia (RL 20:5,8–9) tuli poliisin tietoon 562 tapausta vuonna 2007 (380 vuonna 2005 ja 1 072 vuonna 2006). Ilmi tulleiden tapausten määrät ovat siten vaihdelleet paljon. Vuoden 2006 selvästi suurempi määrä johtuu ainakin osittain siitä, että Helsingin poliisilaitokselle perustettiin ryhmä, joka pyrki selvittämään erityyppisiä internetin keskustelupalstojen kautta alkaneita hyväksikäyttö- ym. tapauksia saaden selvitettyksi lukuisan määrän rikoksia. Myös Oulussa sattui pitkään kestänyt lasten ja nuorten seksuaalinen hyväksikäyttösarja, mistä on voinut kirjautua rikoksia tähän ryhmään. Eri rikosten määriä ei ole kuitenkaan poliisitilastossa tarkemmin eritelty, minkä vuoksi seuraavassa tarkastellaan näistä rikoksista tuomittujen määrää.¹

Prostituutio ei ole Suomessa rangaistavaa. Sen sijaan parituksesta on säädetty (RL 20:9) enintään kolmen vuoden vankeusrangaistus. Kriminalisoinnin keskeinen tarkoitus on suojata prostituoituja heitä hyväkseen käyttäviltä paritajilta. Lisäksi vuodesta 1999 on ollut voimassa säännös, jossa on säädetty rangaistavaksi seksuaalipalvelujen ostamisen 18 vuotta nuoremmalta henkilöltä.

Parituksesta on päär rikoksena tuomittu yhteensä 82 henkilöä vuosina 1986–2001. Näistä 27 tuomittiin vuonna 2001 ja yhteensä 37 vuosina 1997–2000. Vuonna 2002 parituksesta tuomittiin ennätysmäärä rikokseen syyllistyneitä eli 66 henkilöä. Vuonna 2003 parituksesta tuomittiin 21 henkilöä, vuonna 2004 14 henkilöä, vuonna 2005 18 henkilöä ja vuonna 2006 12 henkilöä. Vuosina 1991–1996 tuomittiin parituksesta yhteensä vain kolme henkilöä, joten vuosittaiset vaihtelut ovat hyvin suuria, mikä johtunee poliisin paritustoimintaan

¹ Tuomittujen määristä ei ole vielä saatavissa vuotta 2007 koskevia tietoja, minkä vuoksi tuoreimmat luvut käsittelevät edellistä eli vuotta 2006.

kohdistaman kontrollin intensiteetin vaihtelusta. Seksuaalipalvelujen ostamisesta nuorelta tai rikoksen yrityksestä syyksi luettiin yhteensä 20 rikosta vuonna 2006.

Seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai sen yrityksestä (RL 20:5) tuomittiin 73 henkilöä vuonna 2006 (76 vuonna 2005). Seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuomitaan henkilö, joka asemaansa hyväksikäyttäen pakottaa tekijään laissa mainitussa riippuvuussuhteessa olevan henkilön sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavaan seksuaaliseen tekoon taikka saa alistumaan tällaisen teon kohteeksi.

Sukupuolisiveellisyyden julkisesta loukkaamisesta (RL 17:21) tuomittiin 219 henkilöä vuonna 2006 (241 vuonna 2005). Vuosina 1991–2000 tästä rikoksesta (kumottu RL 20:9 ja nykyisin voimassa oleva RL 17:21) tuomittiin keskimäärin 222 henkilöä vuosittain. Säännöstä on sovellettu muun muassa itsensä paljastajiin.

Pornografisen aineiston levittäminen on säädelty nykyisin rikoslaissa. Rangaistavaksi määriteltyjä tekoja ovat sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen (RL 17:18), tällaisen lasta esittävän kuvan hallussapito (17:19) ja sukupuolisiveellisyyttä loukkaava markkinointi (RL 17:20). Vuonna 2004 tulivat voimaan myös uudet säännökset törkeästä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämisestä (RL 17:18a) ja kuvaohjelman laitton esittäminen tai levittäminen alaikäisille (RL 17:18b). Kuvaohjelman esittämisessä ja levittämisessä voi olla kyse muustakin kuin pornografisesta materiaalista. Näistä kaikista edellä mainituista rikoksista tuomittiin yhteensä 22 henkilöä vuonna 2006 (46 vuonna 2005). Sukupuolisiveellisyyttä koskevien moraalikäsitusten lieventyessä lainvastaiseksi katsotun aineiston laatu on vuosikymmenten mittaan täysin muuttunut. Sellainen pornografinen aineisto, mikä vielä 1960-luvulla ja erityisesti varhemmin ”loukkasi sukupuolikuria tai säädyllisyyttä”, on sietokynnyksen noustua nykyisin verraten näkyvää. Internetissä leviävää pornografista aineistoa on lisäksi vaikea, jopa mahdoton kontrolloida. Nykyisessä laissa sukupuolisiveellisyyttä loukkaavat teot on pyritty määrittelemään aikaisempaa konkreettisemmin.

Yhteenveto

- Valtaosa seksuaalirikoksista on piilorikollisuutta.
- Poliisin tietoon tulleet raiskaukset ovat lisääntyneet viimeisen viiden vuoden aikana. Vuonna 2007 poliisin tietoon tuli 739 raiskausta.
- Poliisille ilmoitetuissa raiskauksissa tekijä ja uhri tuntevat yleensä toisensa, sillä vain joka neljännessä rikosilmoituksessa tekijä on tuntematon.
- Vuoden 1999 seksuaalirikosuudistus on tehostanut raiskausten käsittelyä rikosprosessissa. Poliisi on selvittänyt aikaisempaa paremmin raiskauksia, niitä on ilmoitettu enemmän syyttäjälle, ja myös sekä syytteiden että tuomittujen määrä on kasvanut.
- Poliisin tietoon ja tuomioistuinten käsiteltäväksi tulleiden lasten seksuaalisten hyväksikäyttöjen määrä on kaksinkertaistunut viimeisen viiden vuoden aikana.
- Hyväksikäyttöjen määrän kasvu voi johtua ilmoitusaltiudessa tapahtuneista muutoksista, viranomaishavaintojen herkkyyden lisääntymisestä, rikossarjatyyppeiden rikosten suhteellisesti suuremmasta kasvusta ja rikoksentekomahdollisuuksien lisääntymisestä.
- Tekijän tuomitsemiseen johtaneista tapauksista lähes puolessa teko oli erilliselvityksen mukaan toistettu yli 10 kertaa ja runsaassa kolmasosassa tapauksista hyväksikäyttö oli kestänyt yli vuoden.
- Neljännes poliisin tietoon tulleista ja tuomitsemiseen johtaneista hyväksikäytöistä oli perheensisäisiä. Uhrin isän suorittamia hyväksikäyttöjä oli kaikkiaan viidennes. Sosiaaliviranomaisten tietoon tulleissa tapauksissa uhrin isä oli taas yli puolessa tapauksista hyväksikäyttäjänä.
- Parituksesta tuomittujen määrä on lisääntynyt huomattavasti viime vuosina edellisiin vuosiin verrattuna. Vuosina 2001–2006 tuomittiin yhteensä 158 henkilöä parituksesta, kun edellisten 15 vuoden aikana tuomittiin yhteensä 55 henkilöä parituksesta rangaistukseen.